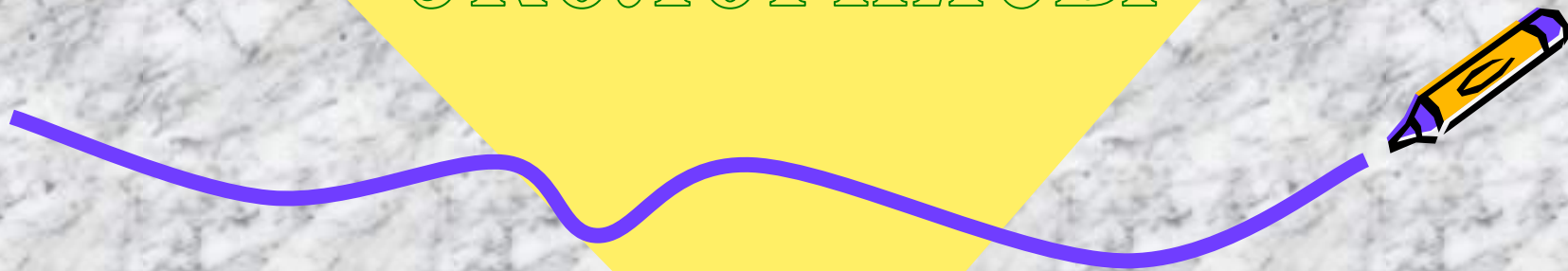

Мұратсай бөгенінің

ЭКОЛОГИЯСЫ

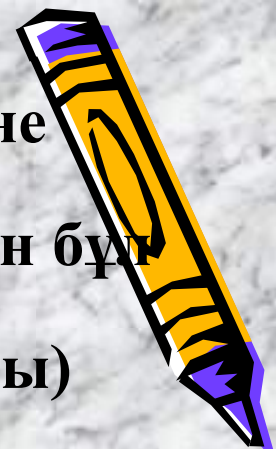

- **Жоспар:**
- **I Кіріспе бөлім: Ел қонысы-Мұратсай!**
- **II Негізгі бөлім: а) Мұратсай табиғаты**
  - **мен экологиясы**
  - **Ә) Мұратсай бөгені**
  - **немесе Мұратсай**
  - **көлі**
  - **Б) Көл экологиясы-**
  - **басты мәселе**
- **III Қорытынды: «Су жүрген жер-береке»**

Ел қонысы –Мұратсай

- Мұратсай елді мекенінің аталуы Кеңес Үкіметіне дейін осы жерде мекендеген Мұрат есімді әрі шаруасы бар адамның есіміне байланысты. Кейін бұл жер осы кісінің атымен аталып кеткен. Оны профессор Айсұлу Бисенғалиева да (Орал қаласы) «Алтын сандық» атты кітабында «Ел қонысы-Мұратсай» атты мақаласында келтірілген.
- 1975 ж. 5 мамырда КСРО Үкіметінің жарлығы бойынша М.Маметова атындағы қой совхозының №6 бөлімшесі мен “Орда” қой совхозының №2 бөлімшесіне қарсы Тайғара жері “Мұратсай” қой совхозы болып құрылды.
- Жер көлемі- 91559 га. Оның 12531 га- егістік, 75419 га-жайылымды жерлер, 200 га суармалы жер болды.
- Бүгінгі таңда Мұратсай ауылы- Бөкей ордасы ауданына қарасты, Мұратсай ауылдық округінің әкімшілік орталығы.

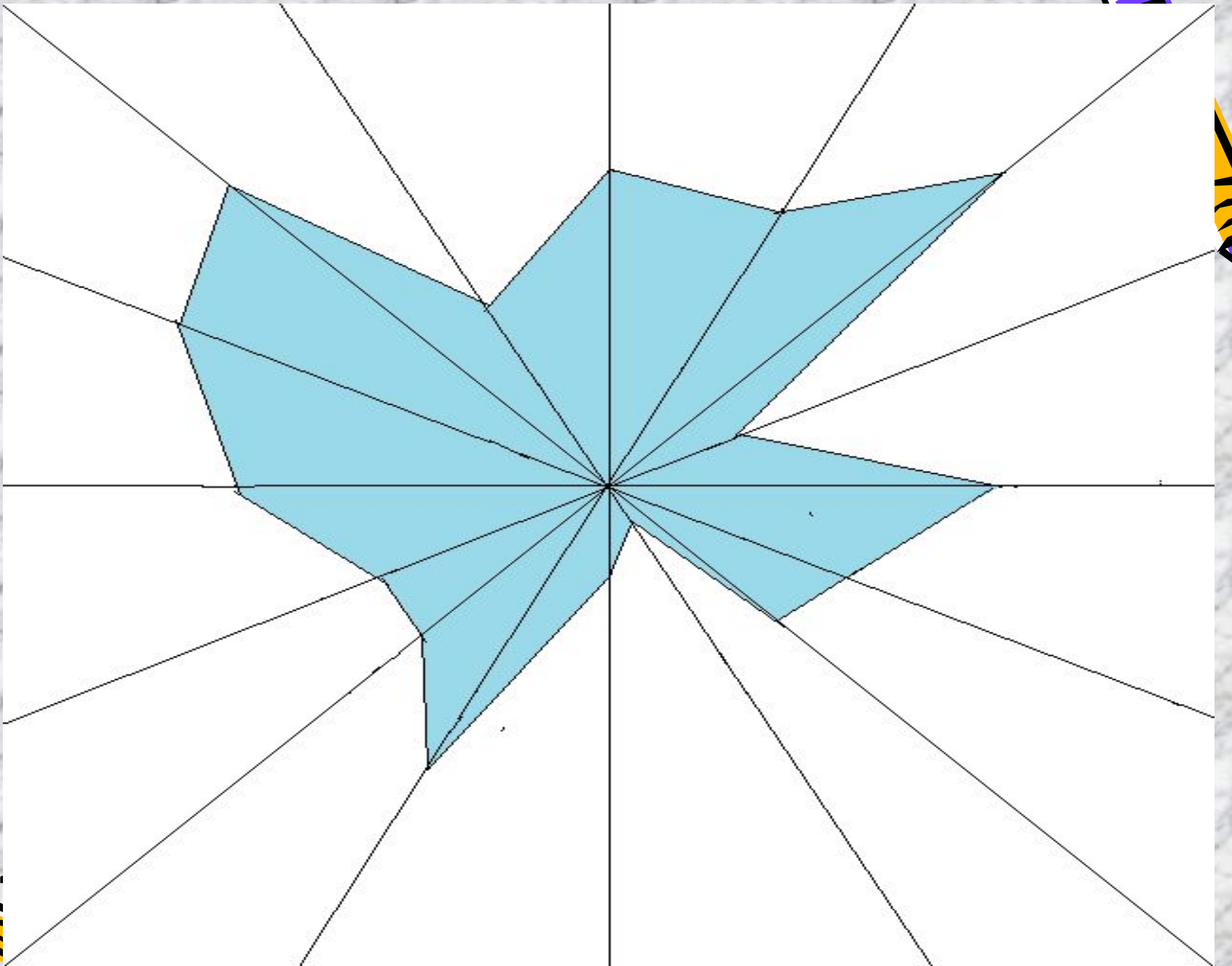

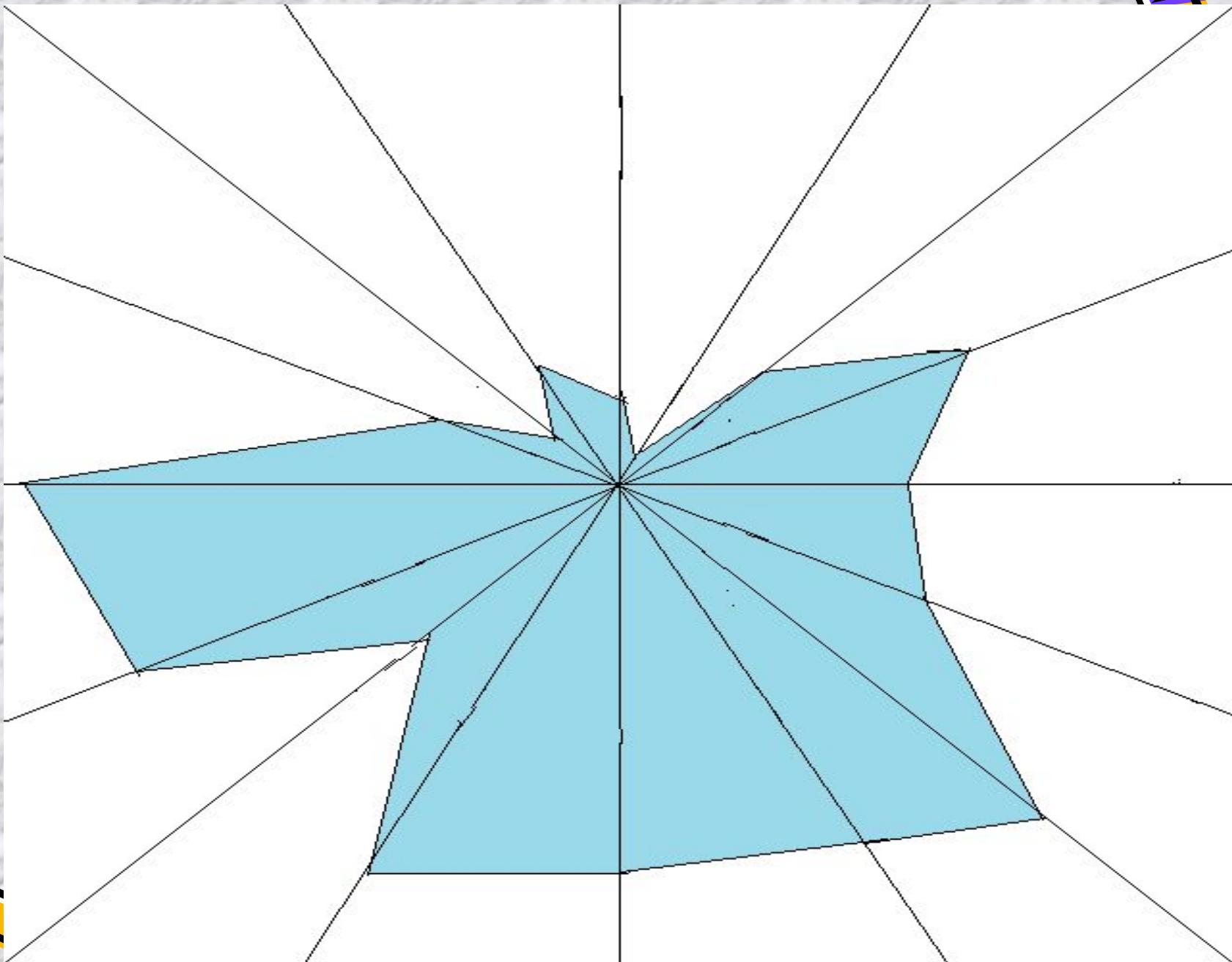

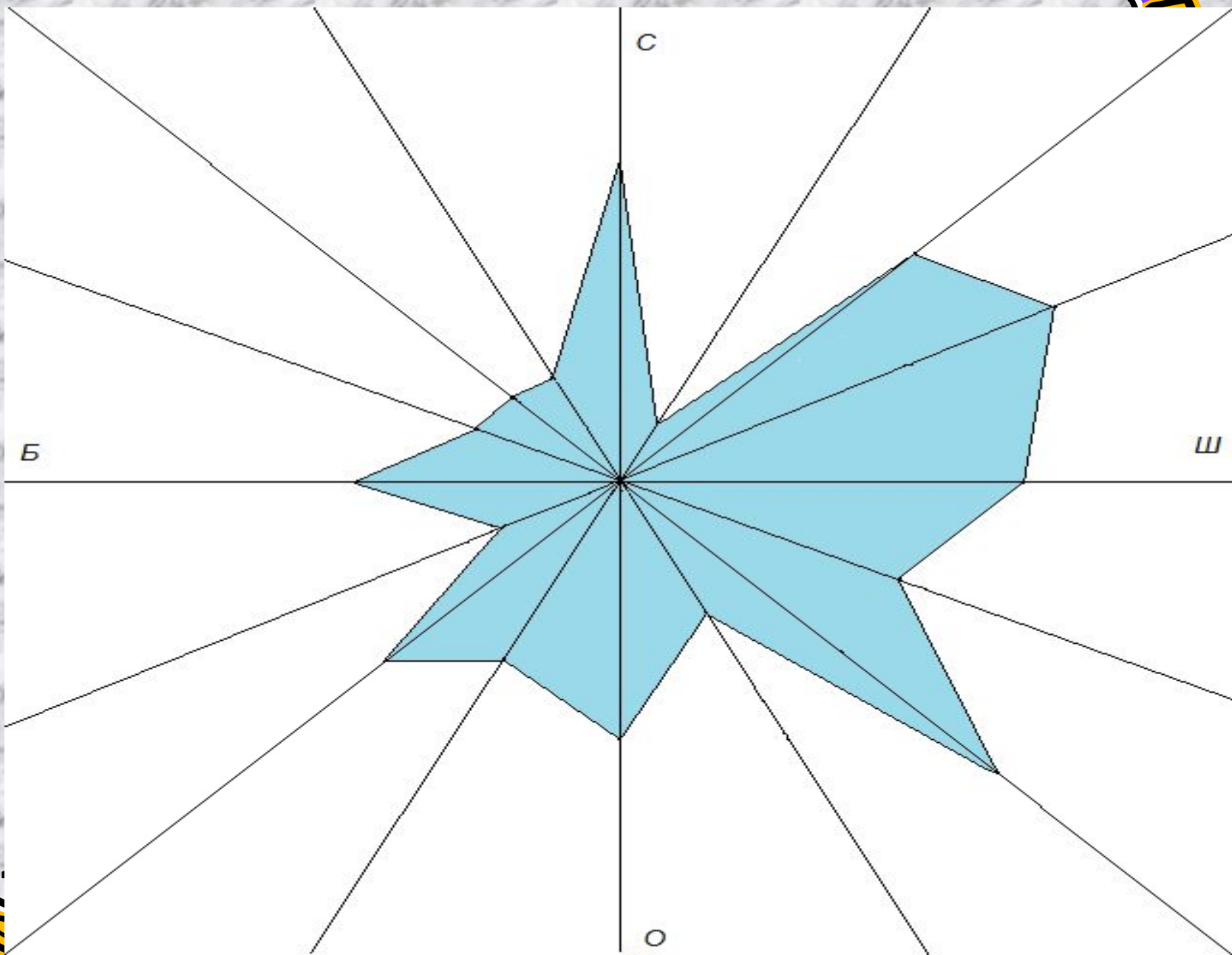
Мұратсай бөгені немесе Мұратсай көлі

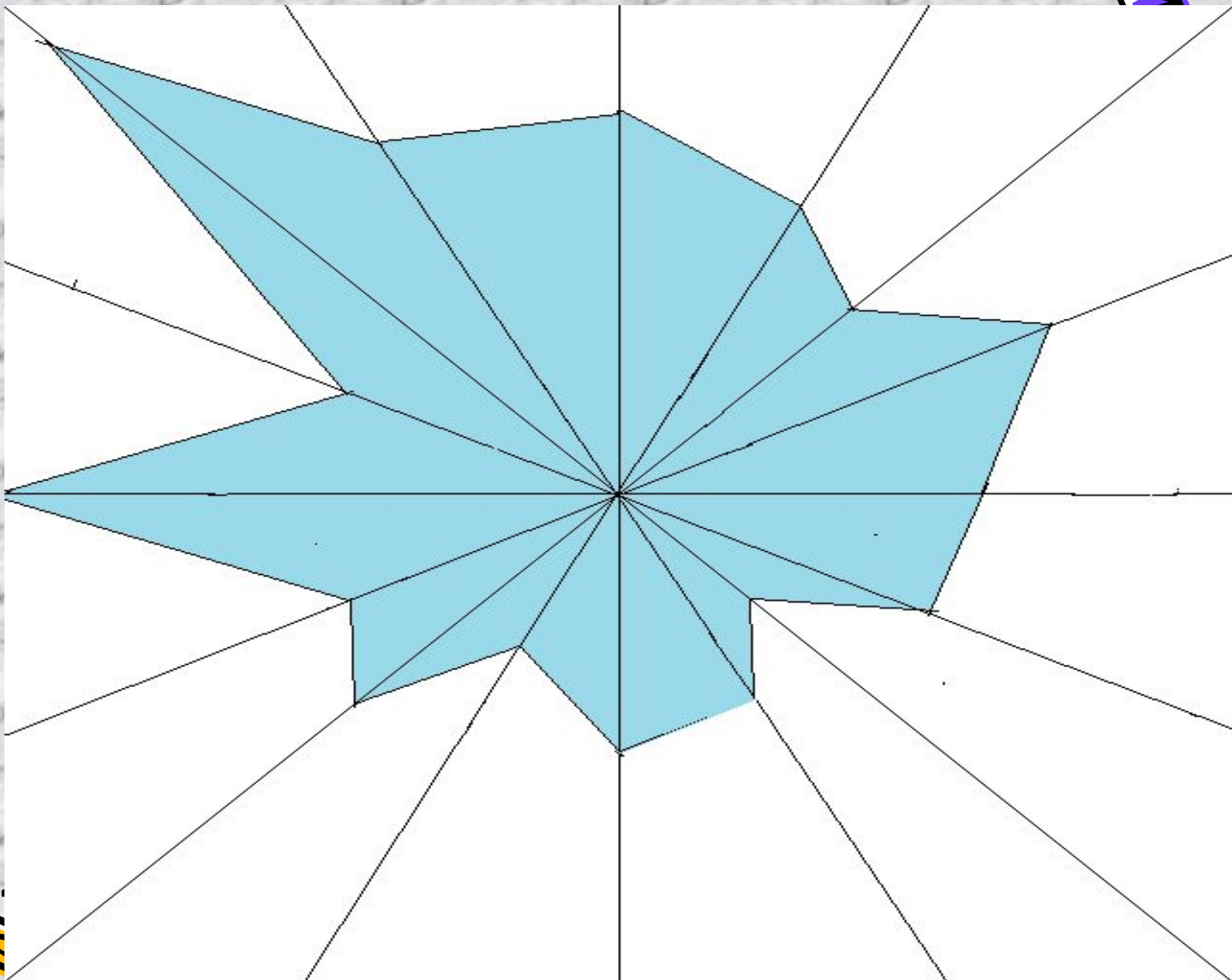
Жылы	Айы		Бұлтты күндер	Жауын шашын	Ашық күндер	Аңызак күндер	Дауылды күндер	Ең төменгі температура	Ең жоғары температура
	Қаңтар	Шілде							
1990	-5 °C	24,3° C	16;7	16;7	15;24	-15	2;6	-20°C	36°C
1991	-4 °C	25,8° C	11;3	11;3	20;28	-23	1;2	-26°C	41°C
1992	-4,5 °C	24 °C	13;8	11;8	18;23	-15	7;10	-26°C	36°C
1993	-4,6 ° C	24,2° C	20;8	19;8	11;23	-15	13;11	-21°C	37°C
1994	-4 ° C	21 °C	18;4	18;4	13;27	-8	3;4	-17°C	33°C
1995	-5,7 ° C	-	13;-	11;-	18;-	-	2;-	-18°C	
1996	-12,7°C	26 °C	7;4	7;3	24;27	-28	-;3	-23°C	38°C
1997	-9° C	27,3° C	18;5	18;5	13;26	-29	-;2	-25°C	38°C
1998	-11,7°C	22,8 °C	10;11	10;11	21;20	-15	-;-	-27°C	40°C
1999	-20,5°C	25,7 °C	15;8	15;8	16;23	-24	1;5	-16°C	41°C
2000	-2,1° C	25,4 °C	12;10	12;10	19;21	-22	2;2	-20°C	41°C
2011	-6,7°C	35 °C	18; 7	7; 1	13; 24	-15	2;5	-22°C	42°C
2012	-8,2° C	31 °C	20; 8	10; 1	11; 23	-16	4;7	-25°C	40°C

**Пайдалы
қазбалары:-саз
балшық, одан
кірпіш тас соғып
құрылысқа
пайдаланады.
Сондай-ақ қамыс
та құрылысқа,
отын ретінде
қолданылады.**

- Жануарлары: - **Құстар:**
торғайлар, қарға,
сауысқан, көкек,
қарлығаш, безгелдек,
қаракұс, ителгі, құтан,
тырна, жапалақ, шіл.
Жыл құстары- аққу, қаз,
үйрек, шағала,
қасқалдақ, қырғи,
құладың, күйкентай,
қызғыш, дуадақ, шіл,
жылқышы, үкі, әупілдек.
т.б;

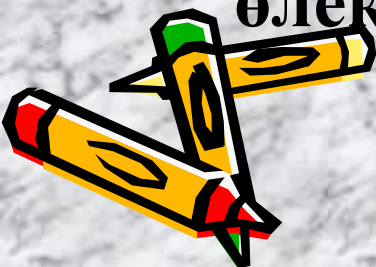

-
- Сүтқоректілер
қасқыр, қарсақ,
түлкі, күзен,
борсық, қоян,
ондатра, кірпі,
жарқанат, киік,
саршұнақ, дала
және үй
тышқаны;

Ұсыныстар:

- Палласов жүйесінен келетін суға мемлекет тарапынан жеткілікті деңгейде ақша бөлу;
- Жәнібек арқылы келетін каналды тазарту жұмыстарын жүргізу;
- Көл жағалауына ауыл тұрғындарын тарта отырып, тазалық жұмыстарын жүргізу;
- Ауылдың шығыс бетіндегі тартылып қалған каналға су жіберіп, қыс мезгілінде мал суаруды тек сол жерден ғана ұйымдастырса, бкөлдiң негiзгi бөлiгiн мал тезектерi немесе өлекселерінен сақтауға болады.

Нысанның БҚЖ бойынша коды _____
 Код формы по ОКУД _____
 КҰЖЖ бойынша ұйым коды _____
 Код организации по ОКПО _____

Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрлігі Министерство здравоохранения Республики Казахстан	Қазақстан Республикасының Денсаулық сақтау министрінің 2011 жылғы 20 желтоқсандағы № 902 бұйрығымен бекітілген № 136/е нысанды медициналық құжаттама
РГКП «Западно-Казахстанский областной центр санитарно-эпидемиологической экспертизы» КҒСЭН МЗ РК ҚР ДСМ МСЭҚК «Батыс Қазақстан Облыстық санитарлық-эпидемиологиялық сараптама орталығы» РМҚК	Медицинская документация Форма № 136/у Утверждена приказом Министра здравоохранения Республики Казахстан от 20 декабря 2011 года № 902

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
 БАТЫС ҚАЗАҚСТАН
 ОБЛЫСТЫҚ САНИТАРЛЫҚ-
 ЭПИДЕМИОЛОГИЯЛЫҚ
 САРАПТАМА ОРТАЛЫҒЫ
 РЕСПУБЛИКАЛЫҚ МЕДИЦИНА
 ҚАЗЫНАЛЫҚ ҚҰСҚОРМАСЫ
 № 819/3225
 26.06.2012
 ОРТАЛЫҚ

Жер үсті суы нысандарының және ағынды су үлгілерін зерттеудің
 ХАТТАМАСЫ
 ПРОТОКОЛ
 исследования образцов воды поверхностных водных объектов и сточных вод
 № 755
 (от « 5 » июли күні 20 12 ж. (г.))

- Нысан атауы, мекенжайы (Наименование объекта, адрес) Бокеевтерге судан
Дуретсай ауданы
- Үлгі атауы (Наименование образца) Жер беті суы
- Үлгі алынған орын (Место отбора образца) Ал тастық жерден
- Үлгілер алу мақсаты (Цель исследования) Санитарлық бақылау 1709 18. 01. 2012ж
- Алынған күні мен уақыты (Дата и время отбора) 21.05.2012 15⁰⁰
- Жеткізілген күні мен уақыты (Дата и время доставки) 25.05.2012 15⁰⁰
- Зерттеу күні мен уақыты (Дата и время исследования) 25.05.2012 15⁰⁰ - 0405.2012 10⁰⁰
- Үлгі алу әдісіне НҚ (НД на метод отбора) ТСС 171.5.05.84
- Тасымалдау жағдайы (Условия транспортировки) өзіндік қорық
- Сақтау жағдайы (Условия хранения) суық температурада

Көрсеткіштердің атауы	Анықталған концентрация	Нормативтік көрсеткіштер	Тексеру әдісіне қолданылған НҚ
Наименование показателей	Обнаруженная концентрация	Нормативные показатели	НД на методы исследования
Исі Запах	Қарқындылығы, баллмен Интенсивность в баллах	-	-
	Сипаты (суреттеледі) Характер (описать)	-	-
	Жоғалу шегі (еселегенде) Порог исчезновения (в разведении)	-	-
	Түстілігі, градуспен Цветность в градусах	-	-
Түсі (суреттеу) Цвет (описать)	-	-	-
Түсінің жоғалу шегі (еселегенде) Порог исчезновения цвета (в разведении)	-	-	-
Лай, тұнба (суреттеу) Муть, осадок (описать)	-	-	-
Мөлдірлігі прозрачность	-	-	-

Жузіп жүрген қоспалар, қабыршақ Плавающие примеси, пленка мг/дм ³	тебиғатпен жаса	барлығын көрсет	Жалпы железо барлығын	
Өлшенген заттар, мг/дм ³ Взвешанные вещества	3,0	-	Жалпы железо барлығын	
pH	7,78	6,9 кереметтен	Жалпы железо барлығын	
Ерітілген оттегі мгО ₂ /дм ³ Растворенный кислород	-	-	-	
БПК-5, мгО ₂ /дм ³	-	-	-	
БПК-20, мгО ₂ /дм ³	-	-	-	
Тотығуы мгО ₂ /дм ³	-	-	-	
Окисляемость	-	-	-	
ХПК, мгО ₂ /дм ³	-	-	-	
Сілтілігі мг-экв/дм ³ Щелочность	-	-	-	
Қышқылдығы мг-экв/дм ³ Кислотность	-	-	-	
Жалпы кермектігі моль/дм ³ Жесткость общая	-	-	-	
Құрғақ қалдық мг/дм ³ Сухой остаток	439,0	1000,0	702-78164-72	
Кальций мг/дм ³	-	-	-	
Магний мг/дм ³	-	-	-	
Жалпы темір мг/дм ³ Железо общее	тебиғатпен жаса	0,3	702-4211-71	
Хлоридтер мг/дм ³ Хлориды	148,8	350,0	702-4285-70	
Сульфаттар мг/дм ³ Сульфаты	144,0	500,0	702-4333-71	
Азот	Аммиактың мг/дм ³ Аммиака	тебиғатпен жаса	2,0	702-4192-11
	Нитриттердің мг/дм ³ Нитритов	тебиғатпен жаса	3,0	702-4192-11
	Нитраттардың мг/дм ³ Нитратов	тебиғатпен жаса	48,0	702-78228-71
	Фтор мг/дм ³	-	-	-
Мұнай өнімдері мг/дм ³ Нефтепродукты	-	-	-	
Фенолдар мг/дм ³ Фенолы	-	-	-	
Цианидтер мг/дм ³ Цианиды	-	-	-	
Мыс мг/дм ³ Медь	-	-	-	
Қорғасын мг/дм ³ Свинец	-	-	-	
Мырыш мг/дм ³ Цинк	-	-	-	
Үш валентті хром мг/дм ³ Хром трехвалентный	-	-	-	
Алты валентті хром мг/дм ³ Хром шестивалентный	-	-	-	
Сынап мг/дм ³ Ртуть	-	-	-	
Кадмий мг/дм ³	-	-	-	

Мари
СБА
СПА
Таби
Ура
Таби
Тор
Ради
Қор
Сви
Стр
Цез
Бас
Дру
Үлгі
НД
С/к
ерте
ертх
лабо
Мер
Мес

Марганец мг/дм ³	-	-	-
СВАЗ мг/дм ³	-	-	-
СПАВ	-	-	-
Табиғи уран	-	-	-
Уран естественный	-	-	-
Табиғи торий	-	-	-
Торий естественный	-	-	-
Радий 226	-	-	-
Корғасын 210	-	-	-
Свинец	-	-	-
Стронций 90	-	-	-
Цезий 137	-	-	-
Басқа заттар	-	-	-
Другие вещества	-	-	-

Алғидердің (нін) НК-ға сәйкестігіне зерттеулер жүргізілді (Исследование образцов проводилось на соответствие
 Дәлелдеріне қарағанда, объектінің радиация деңгейі нормалармен сәйкес келеді. Қорғасын, свинец, стронций, цезий, торий, уран және радий элементтерінің қалыңдығы өлшенген және олардың деңгейі нормалармен сәйкес келеді. Радиация деңгейінің өлшеуі үшін қолданылған құралдардың калибрленуі және тексеруі туралы протоколдар қосымша келтіріледі.

Хаттама 2 данада толтырылады (Протокол составляется в 2-х экземплярах)

Зерттеу жүргізген (Исследование проводил) Дүниежүзілік Саркисов Жан
 лауазымы, тегі, аты, әкесінің аты, қолы (должность, фамилия, имя, отчество, подпись)

Лаборатория менгерушісінің қолы, тегі, аты, әкесінің аты (фамилия, имя, отчество, подпись заведующего лабораторией) Саркисов С.А.

Зерттеу орны Санитарлық-эпидемиологиялық сараптама орталығының басшысы (орынбасары)
 Мөһетіңіз Руководитель Центра санитарно-эпидемиологической экспертизы (заместитель)
Дүниежүзілік Саркисов
 тегі, аты, әкесінің аты қолы (фамилия, имя, отчество, подпись)

Тыңдағандарыңызға рахмет!

